

Yläkoulun opettajien käsitys toimintaterapeutin roolista koulu- ympäristössä

Kirjallisuuskatsaus

Minna Huttunen
Heidi Sevrjukova

Opinnäytetyö
Joulukuu 2019
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Toimintaterapeutti (AMK), toimintaterapeutin tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Huttunen, Minna Sevrjukova, Heidi	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Joulukuu 2019
	Sivumäärä 34	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Yläkoulun opettajien käsitys toimintaterapeutin roolista kouluympäristössä Kirjallisuuskatsaus		
Tutkinto-ohjelma Toimintaterapeutin tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Tanja Hilli-Harju ja Tiina Kuukkanen		
Toimeksiantaja(t) Kontiolahden koulu		
Tiivistelmä Toimintaterapeutin rooli on vielä Suomen kouluissa, varsinkin yläkouluissa, monille opettajille täysin tuntematon tai siitä on opettajilla vain vähänlaisesti tietoa ja/tai kokemusta. Toimintaterapeuttien ammatillisen osaamisen hyödyt kouluympäristössä nähdään, mutta niitä ei välttämättä osata vielä hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Nykypäivänä erityistarpeita omaavia oppilaita integroidaan tavallisiin kouluihin ja luokkiin, mikä luo uudenlaisia haasteita opettajille. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Kontiolahden koulun kanssa. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa yläkouluopettajien käsitystä toimintaterapeutin roolista ja selvittää syitä, miksi rooli on osin tuntematon. Tutkimuksessa hyödynnettiin kahta eri metodologiaa: kirjallisuuskatsausta ja kyselyä. Kirjallisuuskatsauksena toimi integroitu kirjallisuuskatsaus ja sähköisesti lähetetty kysely koski yhteistyökumppanin yläkoulun opettajia. Näiden kahden metodin avulla etsittiin tietoa tutkimusongelmaan ”Millainen käsitys yläkoulun opettajilla on toimintaterapeutin roolista kouluympäristössä?”. Tuloksista selvisi, että toimintaterapeutin rooli saatetaan kokea siksi tuntemattomaksi, ettei siitä ole aiempaa kokemusta tai toimintaterapeutti itse ei ole tehnyt rooliaan selväksi muille kollegoilleen. Aineistosta selvisi, että yhteistyö koettiin hyödylliseksi, vaikkakin monesti sille löytyi myös esteitä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että toimintaterapeuteilla on hyvä mahdollisuus tehdä työtä myös yläkouluissa. Koulujen monimuotoistuminen lisää toimintaterapeuttien mahdollisuuksia nyt ja tulevaisuudessa. Kuitenkin aiheesta tarvitaan vielä lisätutkimusta.		
Avainsanat (asiasanat)		
Toimintaterapeutin rooli, kouluympäristö, yläkoulu, nuoret		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Huttunen, Minna Sevrjukova, Heidi	Type of publication Bachelor's thesis	Date December 2019
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 34	Permission for web publication: x
Title of publication Teachers' understanding of occupational therapy in a school environment A literature review		
Degree programme Degree Programme in Occupational Therapy		
Supervisor(s) Tanja Hilli-Harju and Tiina Kuukkanen		
Assigned by Kontiolahti School		
Abstract The role of an occupational therapists is unknown in Finland, especially among the teachers in the upper grades of the comprehensive school. For some teachers the role might be wholly unknown, or they do not have any experience of working with occupational therapists in school. The benefits of having occupational therapists in school are recognized, but the knowledge of how to use such services in the best possible way is still inadequate. Nowadays, pupils with special needs are more integrated into the normal schools and classes, which creates new kinds of challenges for teachers. Thesis was assigned the Kontiolahti School. The objective was to chart the upper grade teachers' knowledge of occupational therapists' role in school and find the reasons why the role was partly unknown. Two different methods were used in the study: a literature review and a survey. The type of the review was an integrated literature review, and the survey was sent to the Kontiolahti school's upper grade teachers. These two methods were hoped to collect data for answering the question: "What kind of knowledge do teachers have about occupational therapists' role in the school environment?" According to the results, the role of an occupational therapist might be unknown because the teachers did not have any previous experience of it or because the occupational therapist had not clarified his/her role to the other colleagues. The results also showed that co-operation was seen beneficial even though there were some barriers to it. In conclusion, it can be stated that occupational therapists have good opportunities for working in the upper grades of comprehensive schools. The diversification of the schools increases occupational therapists' work opportunities now and in the future. However, more research on the topic is needed.		
Keywords/tags (subjects) The role of occupational therapist, school environment, upper grades of the comprehensive, adolescents		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Taustateoria.....	8
2.1	Toimintaterapia.....	8
2.2	Yläkoululaisen arki.....	10
2.3	Moniammatillisuus toimintaterapiassa	11
2.4	Toimintaterapeutti kouluympäristössä	12
3	Tarkoitus ja tavoite.....	13
4	Kirjallisuuskatsauksen toteuttaminen.....	14
4.1	Tiedonhaku ja tietokannat	14
4.2	Aineiston karsinta ja laadun arviointi	15
4.3	Aineiston sisällönanalyysi.....	17
5	Kyselyn toteuttaminen.....	18
5.1	Kyselyn kohderyhmä	18
5.2	Kyselyn toteuttaminen	18
5.3	Kyselyn analysointi	19
6	Tutkimustulokset.....	20
6.1	Toimintaterapeuttien ja opettajien välinen yhteistyö	20
6.2	Opettajien ja toimintaterapeuttien asenteet toisiaan kohtaan	22
6.3	Opettajien käsitys toimintaterapeutin roolista	23
6.4	Yhteenveto tutkimustuloksista	24
7	Eettisyys ja luotettavuus	26
8	Pohdinta.....	28
	Liitteet.....	33
	Liite 1. Saatekirje	33
	Liite 2. Kysely	34
	Kuviot	
	Kuvio 1. Aota Framework.	10
	Kuvio 2. Hakusanat ja tietokannat.	14
	Kuvio 3. Esille noussut aineisto tutkimuksista ja kyselystä.	26

Taulukot

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit.	15
Taulukko 2. Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto.	16

1 Johdanto

Toimintaterapeuttien rooli opettajien keskuudessa on osittain tuntematon ja varsinkin Suomessa koulutoimintaterapeutit eivät ole vielä niin yleisiä, mitä muualla maailmassa. Koulussa toimintaterapeutti voi toimia opettajan yhteistyökumppanina. Lapsia ja nuoria taas hyödyttää mahdollisimman aikainen tuki heidän haasteidensa kanssa. Myös ennaltaehkäisy on huomattavasti taloudellisempaa kuin ongelmien korjaaminen jälkikäteen. Edelleenkin on yleistä, että koulun toimintaterapeutti on ammattikuntansa ainoa edustaja. Kuitenkin useat lapset tarvitsevat apua toimintakyvyn tukemiseen eri ammattilaisten ja erityisosaajien yhteistyöllä. (Toimintaterapia kouluissa on kannattavaa työtä, n.d.)

Toimintaterapeutin työtä kouluympäristössä on jo jonkin verran tutkittu sekä Suomessa, että ulkomailla. Opinnäytetyöt, joita löytyi, keskittyivät enemmänkin toimintaterapeutin ja opettajan yhteistyöhön ja sen vaikutuksiin koulussa. Esimerkiksi Juhola, Matomäki & Välimäki (2012) ovat kirjoittaneet opinnäytetyön ”Jos meidän kouluss ois toimintaterapeutti – Toimintaterapeutin mahdollisuudet tukea oppilaan toimintaa Pohjan koulun arjessa” sekä Grönlund & Rintakumpu (2010) ovat tehneet opinnäytetyön ”Satunnaisesta vierailijasta koulun omaksi toimintaterapeutiksi - esitteen käyttö toimintaterapeuttien ja erityisluokanopettajien välisessä yhteistyössä”. Lisäksi tutkimuksissa korostuvat kouluissa käytettävät toimintaterapian interventiokeinot. Tässä opinnäyttyössä on tarkoitus pureutua toimintaterapeutin roolin tuntemukseen opettajien näkökulmasta. Eli siihen, mitä opettajat toimintaterapiasta ja toimintaterapeutin roolista kouluympäristössä käsittävät tai haluaisivat sen olevan. Lisäksi opinnäytetyöllä on tarkoitus selvittää, syitä miksi toimintaterapeuttien rooli on jäänyt epäselväksi kouluympäristössä.

Opinnäytetyössä selvitetään opettajien ajatuksia ja käsityksiä toimintaterapeutin roolista kouluympäristössä kirjallisuuskatsauksen ja kyselyn avulla. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimii Kontiolahden yläkoulu.

2 Taustateoria

2.1 Toimintaterapia

Aota Frameworkin on American Occupational Therapy Association järjestön tiivistelmä toimintaterapian harjoittamisesta, jonka mukaan toimintaterapialla tarkoitetaan toiminnan terapeutista käyttöä. Tämä mahdollistaa oppilaan osallistumisen jokapäiväisen elämän aktiviteetteihin, joita ovat roolit, tavat ja tottumukset. Nuorella nämä näkyvät erityisesti kotona, koulussa ja yhteiskunnassa. (Occupational Therapy Practice Framework 2014, 1)

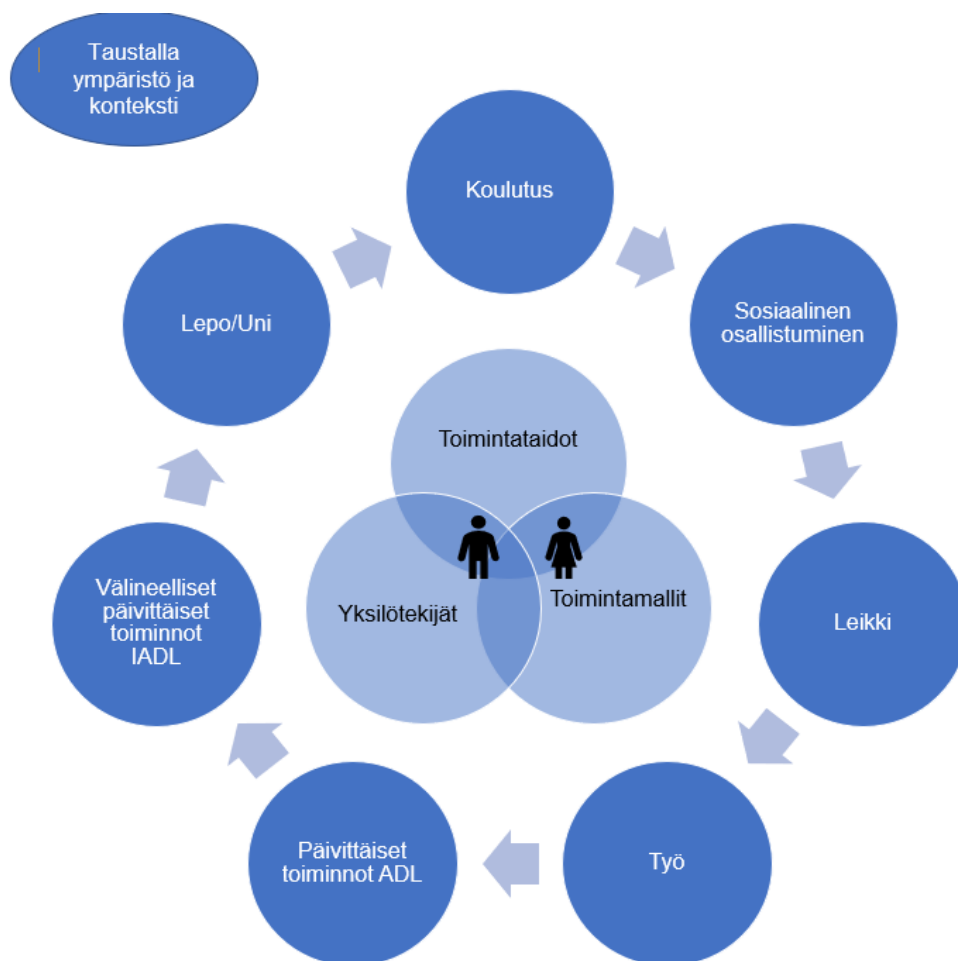
Kuvio 1. havainnollistaa, kuinka Aota jakaa toimintakokonaisuudet useaan eriosioon. Näitä ovat ADL- ja IADL- toiminnot, lepo, uni, työ, leikki, vapaa-aika sekä sosiaalinen osallistuminen. ADL- toiminnoilla (Activities of daily living) tarkoitetaan perustoimintoja kuten peseytymistä, pukeutumista ja ruokailua. IADL (Instrumental Activities of Daily Living) liittyy toimintaan, johon tarvitaan jotakin välinettä. (Rosenvall 2016.) Toimintakokonaisuuksien avulla toimintaterapeutin on helpompi tarkastella toimintaa kokonaisvaltaisesti. Oppilaan toimintaan vaikuttavat tasavertaisesti sekä asiakastekijät (arvot, usko, kehon rakenteet), suoritustekijät (motoiset-, prosessi- ja sosiaaliset taidot) sekä tekemiseen vaikuttavat kaavat (tavat ja tottumukset), joiden välistä vuorovaikutusta toimintaterapeutti myös tarkastelee. (Occupational Therapy Practice Framework 2014, 4.)

Toimintaterapiaprosessi lähtee liikenteeseen Aota Frameworkin mukaan alkuarvioinnista. Arvioinnin tarkoituksena on saada asiakkaasta kokonaiskuva, jossa pyritään ymmärtämään muun muassa hänen aikaisempia kokemuksia, arvoja, kiinnostuksen kohteita, päivittäistä elämää sekä asiakkaan tarpeita. Arvioinnissa pyritään myös selvittämään se, mikä hänet on saanut haakeutumaan palveluiden pariin, mistä toiminnoista asiakas on halukas suoriutumaan ja mistä hänen tulee suoriutua. (Occupational Therapy Practice Framework 2014, 10-13.) Toimintaterapeutti kerää asiakkaastaan tietoa teke-

mällä toiminnallisen profiilin sekä toiminnan analyysin. Profiilissa pyritään selvittämään asiakkaan tarpeita, ongelmia ja huolia toiminnasta suoriutumisessa. Vastaavasti toiminnan analyysillä on tarkoitus kerätä tietoa, jotta toimintaan liittyvien haasteiden ja sitä tukevia toimintoja saadaan tunnistettua tarkemmin. (Mts.13.)

Seuraavaksi siirrytään interventiovaiheeseen, jossa toimintaterapeutti käyttää alkuarvioinnista saamia tietoja ja suunnittelee näiden pohjalta asiakkaalle sopivia harjoitteita. Näiden avulla pyritään edistämään asiakkaan kokonaisvaltaista hyvinvointia huomioiden ihmisen fyysisen, sosiaalisen, tai henkisen puolen. Tavoitteena on, että asiakas kykenee osallistumaan hänelle tärkeisiin toimintoihin tai selviytymään päivittäisestä elämästä. Aota lajittelee intervention kolmeen eri vaiheeseen, joita ovat 1) intervention suunnittelu 2) intervention toteutus 3) intervention toteutuksen arviointi. Intervention suunnittelussa valitaan mitä menetelmiä tullaan käyttämään tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä tehdään yhdessä asiakkaan kanssa ja tätä ohjaa muun muassa asiakkaan arvot sekä uskomukset. Intervention toteutus voi painottua erillisiin toimintoihin tai suurempiin kokonaisuuksiin, kuten ympäristöön. (Occupational Therapy Practice Framework 2014, 14-15.) Viimeisessä vaiheessa tarkastellaan toiminnan tehokkuutta, kuinka se etenee, sekä tuloksia. Näitä tarkastellaan yhteistyössä asiakkaan kanssa sen perusteella, mitä tavoitteita alkuun on asetettu. Mikäli haluttuja tuloksia ei ole saavutettu, voidaan intervention toteutukseen tehdä muutoksia ja jatkaa terapiaa. (Mts.16.)

Aota Frameworkin mukaan toimintaterapialla voidaan tukea kouluikäisen nuoren osallisuutta haluttuihin koulun aktiviteetteihin. Toimintaterapeutti kykenee ottamaan huomioon koululaisen vahvuudet ja käyttämään niitä hyväksi intervention suunnittelussa ja toteutuksessa. Kouluissa toimintaterapeutti toimii yhteistyössä opetustiimin kanssa. Näin ollen toimintaterapeutti voi tukea nuoria, sekä tavallisissa, että erityiskouluissa ja -luokissa. Kouluperustaista toimintaterapiaa on tarjolla nuorille, joilla on erityistarpeita. Palvelut, joita toimintaterapiassa nuorelle voidaan tarjota ovat mm. avustava teknologia, rajoittavien esteiden poisto ympäristöstä, osallisuuden tukeminen sekä seuraavalle kouluasteelle siirtymisen tukeminen. (Occupational therapy in school settings, n.d.)

Kuvio 1. Aota Framework. (Aota framework, 5, muokattu).

2.2 Yläkoululaisen arki

Koulu on nuorelle paikka, jossa hän oppii, luo ystävyssuhteita ja oppii ryhmäkäyttäytymistä. Koulu voidaan nähdä kasvuyhteisönä, demokraattisena yhteisönä, oppimisen paikkana, nuorisokulttuurisena alueena, palvelujen risteyskohtana sekä kunnan ja yhteiskunnan osana. (Kiilakoski, T., 2012, 8-13.) Aota Frameworkin mukaan toiminta sijoittuu aina jonnekin (Occupational Therapy Practice Framework 2014, 8). Yläkoululaisen kohdalla esim. koulu voidaan nähdä paikkana, jossa toiminta tapahtuu. Toiminta, jota koulussa toteutetaan voi olla oppimista tai sosiaalisten suhteiden luomista. Aota Frameworkissa toimintoja ovat mm. arkielämän toiminnot (ADL), arkielämän toiminnot, joihin tarvitaan välineitä (IADL), uni ja lepo, koulutus, työ, leikki, vapaa-aika ja sosiaalinen osallistuminen. (Mts, 4). Yläkoululaisen kohdalla tapahtuu näitä kaikkia

paitsi todennäköisesti ei työtä eikä leikkiä. Arkielämässä yläkoululainen viettää tavallisesti päivät koulussa ja vapaa-ajan kavereiden kanssa tai harrastusten parissa. Harrastukset ovat tällöin vapaa-aikaa. Harrastusten parissa nuori voi kokea onnistumisen tunteita, uusia taitoja ja luoda ystävyys-suhteita. (Itsensä kehittäminen, n.d). Lisäksi nuorille on tärkeää riittävä uni ja lepo, jotta fyysinen ja psyykkinen kasvu mahdollistuu. Nuoret tarvitsevatkin unta 8-10 tuntia yössä. (Unentarve ja unenpuutteen vaikutukset, n.d.) Nuoret ovat yksilöitä ja voidaan ajatella, että Aota Frameworkin mukaan jokaisella on rooleja elämässään (Mts. 4). Yläkoululaiselle näitä rooleja voidaan ajatella olevan koululainen, luokkakaveri, oppilas, kaveri ja paljon muuta. Tietenkin roolit ovat yksilöllisiä ja näin ollen ei voida yleistää jonkin roolin sopivan kaikille. Yläkoulu on myös oivallinen paikka nuorelle eri roolien testaamiseen; he hakevat omaa paikkaa ryhmässä ja usein myös vertailevat itseään muihin. (Yläkoululainen ja kaverit, 2017, MLL.)

2.3 Moniammatillisuus toimintaterapiassa

Moniammatillisissa toimintaympäristöissä työskentelyn tavoitteena on ottaa haltuun asiakkaan tilanne kokonaisvaltaisesti, eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot asiakaslähtöisesti yhdistäen. Nuoren yläkoululaisen kohdalla hänen sosiaaliseen ympäristöönsä koulussa kuuluvat monet ammattiryhmän edustajat kuten erityisopettajat, opettajat, koulun muu henkilökunta sekä mahdollisesti toimintaterapeutti (Occupational Therapy Practice Framework 2014, 9). Nuoren tapaukseen saadaan näin uusia näkökulmia sekä uudenlaisia ratkaisuja ja interventiomalleja, joilla otetaan huomioon hänen elämäntilanteensa sekä ainutkertaiset erityispiirteet. Terveystieteiden alalla usein esim. psykologit, toimintaterapeutit, fysioterapeutit ja sosiaalityöntekijät toimivat ainoina ammattikuntansa edustajina. Tämä voi johtaa siihen, että mielikuva ammattikunnasta voi henkilöityä yhden henkilön toiminnan mukaan. Tuloksellinen moniammatillisuus edellyttää yksittäisten ammattikuntien edustajilta oman ammattispesifin tehtävän hallintaa sekä työnsä tuoman erityisen lisäarvon esilletuomista aktiivisesti. Koska moniammatillisessa työskentelyssä usein tehdään eettisesti haastavia päätöksiä, on asiakkaan etu, että kaikki mahdolliset näkökulmat otetaan huomioon. Erilaisten ammattikuntien kohtaaminen mahdollistaa vaikuttei-

den ottamista toisen ammattikunnan tiedoista ja toimintatavoista. Erityistyöntekijöiden (esim. toimintaterapeutti) roolin ja aseman kannalta tärkeää on se, että luottavatko he tarpeeksi asiantuntijuuteensa ja miten he ovat onnistuneet markkinoinnissa. Toimintaterapeutin työnä moniammatillisessa työssä on tuoda esille asiakkaan elämäntarina ja yksilöllinen tilanne. Toimintaterapeutin työssä korostuvat toiminnallisuus, ja ihmisen ja ympäristön suhde. Toimintaterapian vahvuus on taito ymmärtää toimintaa ja sen eri ulottuvuuksia. (Mönkkönen, Kekoni & Pehkonen, 2019, 45-52.)

2.4 Toimintaterapeutti kouluympäristössä

Viime vuosien aikana toimintaterapia on tullut osaksi arkipäivää myös tavallisissa kouluissa. Tämän myötä toimintaterapeutit ovat huomanneet tarpeen työskennellä tiiviimmässä yhteistyössä opettajien kanssa. Toimintaterapeuteilla on paljon sellaisia taitoja, joilla he voivat vaikuttaa oppimistuloksiin. Näitä ovat esimerkiksi oppilaan fyysiset, emotionaaliset ja kognitiiviset taidot. Toimintaterapeutin ja opettajan yhteistyö nähdään selvästi hyödyllisenä ja opettajien tietämyksen lisäämisellä toimintaterapiaa voitaisiin hyödyntää laajemmin kouluissa. (Hargreaves, Nakhooda, Mottay & Subramoney, 2012.) Cahillin, McGuiren, Krumdickin ja Leen (2014, 235) tekemän tutkimuksen mukaan toimintaterapeutit voivat tehdä yhteistyötä oppilaan vanhempien ja erityisopettajien kanssa, sekä suunnitella heidän kanssaan oppilasta tukevia keinoja, mikäli hänellä on vaikeuksia esimerkiksi kirjoittamisessa. Cahill ja muut (2014) kirjoittavat myös, että opettajien yleisymmärrys toimintaterapeutin roolista oli vajavainen, eikä heillä ollut tietoutta terapeutin työnkuvan laajuudesta. Tutkimuksen tuloksena kuitenkin todettiin, että opettajat haluaisivat toimintaterapeutin osallistuvan enemmän interventioihin, joissa tuetaan oppimisvaikeuksia ja käyttäytymishäiriöitä omaavia oppilaita (Cahill ym. 2014, 234, 239). Toimintaterapeutit pystyvät arvioimaan suoriutumista motorisissa taidoissa, kuten käden otteissa ja taivutuksissa (Fisher 2009, 147,154). Sosiaalisista taidoista terapeutti voi tarkastella katsekontaktin luomista, puheen sujuvuutta ja tunteiden ilmaisua (mts.165, 167). Prosessitaidoissa puolestaan voidaan keskittyä esimerkiksi toiminnan sujuvuuteen, onko se katkonaista tai osaako oppilas

käyttää toimintaan tarkoitettuja esineitä (mts.158-159). Toimintaterapeutti pysyy työskentelemään siis laajalti eri toimintojen parissa, jotka oppilaalla koetaan haasteelliseksi.

Sveitsissä tehdyn tutkimuksen mukaan aiempaa enemmän erityistarpeisia oppilaita integroidaan tavallisiin kouluihin ja luokkiin. Tämän myötä on huomattu tarve koulussa työskenteleville toimintaterapeuteille myös tavallisissa kouluissa. Toimintaterapeuttien tavoitteena on mahdollistaa oppilaiden täydellinen osallisuus. Koulu on nuorille tärkein paikka osallisuudelle sekä luovuudelle. (Echsel, Price, Josephsson & Schulze, 2019.) Koulussa toimintaterapeuttien tarkoitus on avustaa jokaisen ikävaiheen ihmisiä tarkoituksenmukaiseen ja merkitykselliseen toimintaan. Terapiassa voidaan syventyä esimerkiksi seuraaviin toimintakyvyn alueisiin: koulutus, leikki, työ, sosiaalinen osallistuminen, vapaa-aika, sekä päivittäinen elämä. (Case-Smith & Clifford O'Brien 2015, 664). Harjoitteet voivat sisältää syömisen opettelua, pukeutumista, luokassa käyttäytymistä, hienomotoristen taitojen kehittämistä tai psykososiaalisten toimintojen sekä elämänhallinnan harjoittamista (Mts. 668). Koulussa työskentelevän toimintaterapeutin on siis tärkeää kyetä yhdistämään koulumaailma oman ammattinsa rinnalle (Mts. 664). Case-Smith ja Clifford O'Brien (2015, 670) kirjoittavat, että suurin osa koulussa työskentelevien terapeuttien avustettavista oppilaista ovat erityistarpeita vaativia.

3 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miksi toimintaterapeutin rooli on jäänyt opettajille osittain tuntemattomaksi ja voisiko toimintaterapiasta olla apua yläkoulussa. Tavoitteena on pyrkiä selvittämään kuinka hyvin opettajat tuntevat toimintaterapeutin roolin kouluympäristössä.

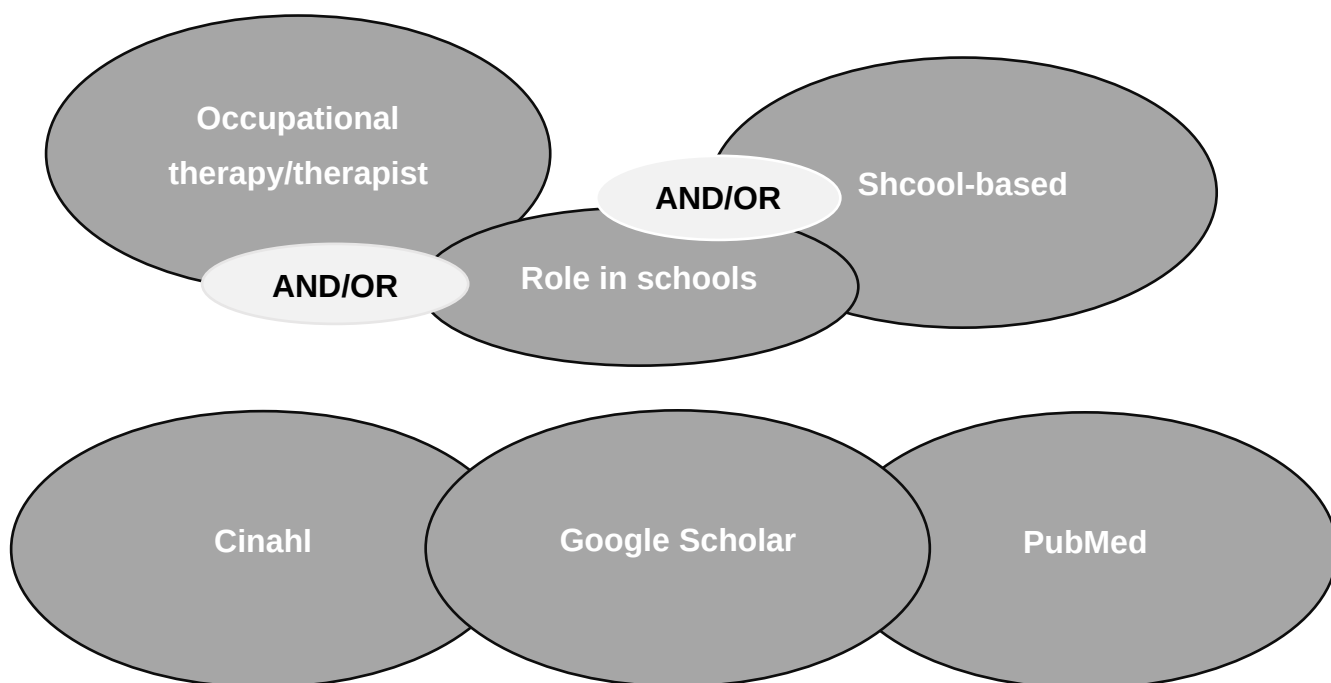
Opinnäytetyön tutkimuskysymykset:

- Miten opettajat tuntevat toimintaterapeutin roolin tuntemattomaksi?
- Millaista tukea opettajat toimintaterapeutilta voisivat tarvita?

4 Kirjallisuuskatsauksen toteuttaminen

4.1 Tiedonhaku ja tietokannat

Hakusanat, joita tutkimuksia etsiessä käytettiin olivat: school-based occupational therapy AND/OR occupational therapist role AND/OR in schools. Tietokantoja, joita käytettiin, olivat Cinahl, PubMed ja Google Scholar. Kuitenkin tutkimukset, jotka katsaukseen valikoituivat, löytyivät tietokannoista Cinahl ja Google Scholar. Cinahl tietokannasta tutkimuksia löytyi hakukriteereillä yhteensä 107. Näistä tutkimuksista rajattiin vielä pois epärelevantit ja aiheeseen liittymättömät tutkimukset. Jäljelle jäi 4 sisäännottokriteerien mukaista tutkimusta. Google Scholar tietokannasta valikoitui vain yksi yksittäinen tutkimus katsauksen aineistoon. Alla olevassa kuvio 2. on esitelty kirjallisuuskatsauksessa käytetyt hakusanat ja tietokannat.

Kuvio 2. Hakusanat ja tietokannat.

Katsauksen sisäännottokriteereinä olivat: julkaistu vuoden 2009 jälkeen, julkaisukieli englanti, kohderyhmänä kouluissa työskentelevät toimintaterapeutit ja

tutkimustyyppiä ei ollut rajattu. Aikarajaus tehtiin välillä 2009-2019, kuitenkin katsaukseen valikoitu aineisto oli julkaistu aikavälillä 2012-2019. Kirjallisuuskatsauksen sisäänotto- ja poissulkukriteerit esitetään vielä seuraavassa taulukossa.

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

	Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Kieli	englanti	jokin muu kuin englanti
Julkaisuaikajankohta	2009-2019	aiemmin kuin 2009
Kohderyhmä	kouluissa työskentelevät toimintaterapeutit	muualla työskentelevät toimintaterapeutit
Tutkimustyyppi	kaikki	-

Sisäänotto- ja poissulkukriteereiden mukaan kirjallisuuskatsaukseen valikoitui 4 tutkimusta. Mukaan otetut tutkimukset alla olevalla listalla:

1. Hargreaves, A. T. Nakhooda, R., Mottay, N. & Subramoney, S. 2012. **The collaborative relationship between teachers and occupational therapists in junior primary mainstream schools.** South African Journal of Occupational Therapy, 42, 7-10, 4.
2. Echsel, A., Price, L., Josephsson, S. & Schulze, C. 2019. **“Together on the Way”: Occupational Therapy in Mainstream Education—A Narrative Study of Emerging Practice in Switzerland.** Occupational Therapy International, 4/30/2019; 1-10. 10p. (Article) ISSN: 0966-7903.
3. Sondag, A., Anderson, K., Flack, C., Fisher, C., Greenhough, J., Kendal, R. & Shadwell, C. 2012. **School-based Occupational Therapists: An exploration into their role in a Cape Metropole Full Service School.** South African Journal of Occupational Therapy, 42, 2-6, 5.
4. Cahill, S. M. & Lopez-Reyna, N. 2013. **Expanding School-Based Problem-Solving Teams to Include Occupational Therapists.** Journal of Occupational Therapy, Schools, & Early Intervention, 6:4, 314-325.

4.2 Aineiston karsinta ja laadun arviointi

Tutkimusaineiston etsinnässä lähdettiin liikkeelle siitä, että pyrkimyksenä oli löytää tuoretta tutkimustietoa. Julkaisuaikajankohdan tuli olla 2009-2019 vuosien aikana. Kaikki julkaisut ennen vuotta 2009 karsittiin pois. Tutkimuksien tuli olla julkaistu englannin kielellä, jotta teksti olisi ymmärrettävissä. Kohderyhmä on

valikoitu tarkoin, joka teki tutkimusten etsinnästä haasteellista. Opinnäytetyöhön on valikoitu ainoastaan tutkimukset, joissa toimintaterapeutti työskentelee kouluympäristössä. Tutkimuksen kohteena tuli olla toimintaterapeuttien ja opettajien välinen yhteistyö.

Aineiston laadussa on kiinnitetty huomiota sekä sen tuoreuteen, mutta myös sisältöön. Tutkimuksen sisällön tuli painottua toimintaterapeutin rooliin kouluympäristössä. Ne, joissa keskityttiin toimintaterapiakeinoihin kouluympäristössä tai johonkin muuhun on karsittu aineistosta pois.

Taulukko 2. Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto.

Julkaisijat, julkaisuvuosi ja tietokanta	Julkaisun nimi	Tiivistelmä	Teema
Hargreaves, A. T. Nakhooda, R., Mottay, N. & Subramoney, S. 2012. Cinahl	The collaborative relationship between teachers and occupational therapists in junior primary mainstream schools.	Laadullinen tutkimus opettajien ja toimintaterapeuttien yhteistyöstä alakouluissa	Opettajien ja toimintaterapeuttien välinen yhteistyö
Echsel, A., Price, L., Josephsson, S. & Schulze, C. 2019. Cinahl	“Together on the Way”: Occupational Therapy in Mainstream Education—A Narrative Study of Emerging Practice in Switzerland.	Sveitsissä tehty tutkimus toimintaterapiasta valtavirran kouluissa.	Toimintaterapeuttien työskentely kouluissa
Sonday, A., Anderson, K., Flack, C., Fisher, C.,	School-based Occupational Therapists: An exploration into	Etelä-Afrikassa kouluissa työskentelevien toimintaterapeuttien	Toimintaterapeuttien rooli kouluympäristössä

Greenhough, J., Kendal, R. & Shadwell, C. 2012. Cinahl	their role in a Cape Metropole Full Service School	roolista tehty tutkimus.	
Cahill, S. M. & Lopez-Reyna, N. 2013. Google Scholar	Expanding School-Based Problem-Solving Teams to Include Occupational Therapists	Toimintaterapeuttien integrointi ongelman ratkaisutiimeihin koulussa.	Toimintaterapeuttien työskentely ongelman ratkaisutiimeissä koulussa

4.3 Aineiston sisällönanalyysi

Kirjallisuuskatsauksen sisällönanalyysi on aineistolähtöinen, koska pääpaino on aineistossa eli edetään yksittäisistä havainnoista laajempiin kokonaisuuksiin. Analyysissa on tarkoitus antaa lukijalle tietoa tutkimuksen taustasta ja tutkimusprosessista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Sisällönanalyysi tässä tapauksessa etenee siten, että saadusta aineistosta etsitään oleelliset asiat ja sen jälkeen ryhmitellään tulokset. Vielä tämän jälkeen muodostetaan yleiskäsitteet aineistosta. (Leinonen, 2018.)

Opinnäytetyössä lähdettiin liikkeelle kyselylomakkeen laatimisesta, jolla oli tarkoitus saada vastauksia tutkimusongelmiin. Koska kyselyn otanta oli liian pieni, päätettiin kyselyn rinnalle tehdä myös kirjallisuuskatsaus. Tutkimusaineistosta löytyi teemoja, jotka vastasivat toiseen tutkimusongelmista. Teemat, joita tutkimuksista nousi esiin, olivat yhteistyö, asenteet, kommunikointi, rajallinen aika, sekä kuinka tuttu toimintaterapeutin rooli on. Tämän lisäksi tutkimusaineisto sekä kyselyn tulokset tukevat toinen toisiaan. Näin saimme kokoon opinnäytetyömme materiaalin.

5 Kyselyn toteuttaminen

Opinnäytetyön aineistoa kerättiin opettajille suunnatun kyselyn muodossa. Kyselyssä pyrittiin selvittämään kuinka hyvin opettajat tuntevat toimintaterapeutin työnkuvan, sekä heidän roolinsa koulumaailmassa. Tämän lisäksi kyselyssä tiedusteltiin, minkälaisia keinoja opettajilla on oppilaiden erilaisten taitojen harjoittamiseen.

5.1 Kyselyn kohderyhmä

Kohderyhmänä olivat yläkoulun opettajat. Opinnäytetyössä ei ollut rajattu kohderyhmää sen perusteella mitä oppiainetta he opettavat tai minkä ikäisiä he opettavat, sillä opettajat työskentelevät monen ikäryhmän kanssa. Kysely lähetettiin alustavasti yhteyshenkilön kautta 13 potentiaaliselle vastajalle, jotka saivat valita haluavatko he kyselyyn vastata. 3 opettajaa ilmoitti olevansa halukkaita kyselyyn vastaamisessa. Kysely lähetettiin kolmelle opettajalle, joista vastauksia saatiin kahdelta.

5.2 Kyselyn toteuttaminen

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista tutkimusta. Tutkimus on aineistolähtöinen, jossa havaintoja etsittiin aineistosta ja tämän rinnalle on etsitty sitä tukevaa teoriapohjaa. Aineisto on kerätty kyselyn avulla, jossa käytettiin harkinnanvaraista otantaa. Kyselyyn osallistuvia henkilöitä ei siis ole valittu sattumanvaraisesti, vaan kohderyhmää on rajattu. Osallistujiksi valikoitui yläkoulun opettajat, niin sanotun verkosto-otannan vuoksi, eli aineiston hankinnassa hyödynnettiin sosiaalisia verkostoja. Ensimmäisen asteen tiedonantaja on valittu tarkoituksenmukaisesti, sillä alakoululle tehtyjä tutkimuksia on suurempi määrä kuin yläkouluihin. Toimintaterapeutit käyvät myös harvemmin yläkouluilla, jonka vuoksi heidän roolinsa siellä voi olla vieraampi. Ensimmäisen tiedonantajan avulla otosta on laajennettu ja hänen avullaan tavoiteltu yläkoulun opettajat, joille tutkimus toteutettiin. Laadullisen tutkimuksen mukaisesti osallistujamäärä ei ole suuri, mutta aineistosta pyrittiin saamaan

laadukas. Suurempi osallistujia määrä olisi mahdollistanut tarkempien tulkintojen tekemisen. (Räsänen n.d.)

Opinnäytetyön yhtenä metodina käytettiin kyselyä. Kyselylomake toteutettiin sähköisesti, joten pohjana toimi Webropol. Webropolin käyttäminen on maksutonta ja kyselyn lähettäminen sen kautta opettajille vaivatonta. Kyselyn lähettäminen sähköisesti on mahdollista silloin, kun kaikilla vastaajilla on mahdollisuus internetin käyttöön. Palvelun käytön edullisuuden lisäksi aineisto saadaan reaaliajassa, jolloin analysointi päästiin aloittamaan pikimmiten. (Heikkilä, T. 2014.) Kysymykset pyrittiin laatimaan ymmärrettävään muotoon ja siten, että ne eivät johdattele vastaajaa (Vilkka 2007, 64). Kysymykset olivat myös vakioitu, eli jokaiselle osallistujalle esitettiin samat kysymykset samassa järjestyksessä. Muodoltaan ne olivat sekamuotoisia, jotka sisälsivät sekä valmiita vaihtoehtoja, että avoimia kysymyksiä (Vilkka 2007, 28, 62.) Kyselyn pituus yritettiin pitää enintään 15-20 minuutissa, koska ylipitkä kysely vähentää vastaushalukkuutta. (Kyselylomakkeen laatiminen, n.d.). Kyselylinkin lähetimme jokaisen osallistuvan opettajan sähköpostiin. Vastausaikaa osallistujilla oli kaksi viikkoa.

Kyselylomakkeen kysymykset valikoituivat tutkimusongelmien perusteella. Tarkoituksena oli alkuun selvittää, onko opettajilla tietoutta siitä mitä toimintaterapeutin työ on. Tämän pohjalta opettajat vastasivat siihen, millainen toimintaterapeutin rooli mahdollisesti kouluympäristössä heidän mielestään on tai tuntevatko he toimintaterapeutin työnkuvan kouluissa tuntemattomaksi. Näiden vastausten perusteella saimme vastauksia ensimmäiseen tutkimusongelmaan. Kyselyssä tiedustellaan myös, kuinka opettajat harjoittavat oppilaiden eri taitoja. Tämän tarkoituksena oli löytää keinoja, joita opettajilla jo on käytössä. Viimeisenä opettajilta kysyttiin olisiko heillä toiveita millaista tukea toimintaterapeutti voisi mahdollisesti tarjota, jonka avulla saimme vastauksia viimeiseen tutkimusongelmaan.

5.3 Kyselyn analysointi

Kyselyn sisällönanalyysityyppi on myös aineistolähtöinen, sillä siinä analyysin tekemistä ohjaa aineisto. Sisällönanalyysi tässä tapauksessa etenee siten,

että saadusta aineistosta etsitään oleelliset asiat ja sen jälkeen ryhmitellään tulokset. Vielä tämän jälkeen muodostetaan yleiskäsitteet aineistosta. (Leinonen, 2018.) Kyselylomakkeet analysoitiin siten, että opinnäytetyön tekijät lukivat lomakkeet ensin itsenäisesti. Tämän jälkeen keskusteltiin ja katsottiin läpi, mitä havaintoja aineistosta on tullut esille, sekä kuinka haluttuihin kysymyksiin on saatu vastauksia. Juurikin näiden havaintojen löytäminen tarkoitti oleellisimpien aiheiden etsimistä aineistosta. Oleelliset löydetyt aiheet kyselystä olivat opettajien ja toimintaterapeuttien välinen yhteistyö ja opettajien toimintaterapeutin roolin tuntemus. Mahdolliset erimielisyydet käytiin läpi ja aineistoa pyrittiin tulkitsemaan mahdollisimman yhtenäisesti. Aineiston pohjalta kirjoitettiin valmiiseen opinnäytetyöhön saadut tulokset ja niiden pohjalta vastauksia siihen, kuinka opettajat toimintaterapeutin roolin kouluympäristössä tuntevat. Kyselystä selvisi, että toimintaterapeuttien rooli on epäselvä yläkoulun opettajien keskuudessa ja yhteistyötä näiden ammattiryhmien välillä ei ole ollut kyselyä koskevassa yläkoulussa. Lisäksi vastausten rinnalle etsittiin tutkimustietoa, jonka avulla valmiiseen opinnäytetyöhön koottiin esimerkkejä ja vinkkejä toimintaterapeutin roolista kouluympäristössä.

6 Tutkimustulokset

6.1 Toimintaterapeuttien ja opettajien välinen yhteistyö

Hargreavesin, Nakhoodan, Mottayn ja Subramoneyn (2012) tutkimus opettajien ja toimintaterapeuttien yhteistyöstä normaaleissa yläkouluissa osoittaa, että opettajien tietämys toimintaterapiasta on vajavainen. Tutkimuksen kohteena olleissa kouluissa erityistarpeiset nuoret olivat integroitu tavallisiin luokkiin. Tutkimuksen mukaan molemmat sekä opettajat että toimintaterapeutit kokevat yhteistyön hyödylliseksi ja, että sen avulla voidaan paremmin tunnistaa ne oppilaat, jotka voisivat hyötyä toimintaterapiasta. Kuitenkin esteitä, joita yhteistyölle löytyi, olivat rajallinen aika ja tietämättömyys toimintaterapeutin roolista. Tutkimuksessa havaittiin myös se, että mikäli toimintaterapeutti oli palkattu koulun ulkopuolelta, kokivat opettajat terapeutin lähestymisen ja tämän

kanssa kommunikoinnin haastavaksi. Kun taas toimintaterapeutin ollessa pal-kattu koulun kautta sisäisesti, oli opettajien helpompi lähestyä tätä ja kokea toimintaterapeutti oikeasti kollegaksi. Kaikista tärkeimmäksi teemaksi tutki-muksessa nousi ammattikuntien välinen keskustelu, joka mahdollistaa yhteisiä tavoitteita kohti kulkemisen sekä vaikuttaa intervention onnistumiseen ja te-hokkuuteen. Yhteistyötiimeissä osapuolet voivat tuoda esiin erilaisia näkökul-mia, jotka hyödyttävät niin oppilaita, opettajia, että vanhempia. Tutkimuksessa osoitettiin, että heikko yhteistyö toimintaterapeuttien ja opettajien välillä vaikut-taa suoraan oppilaan oppimistavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. (Hargrea-ves ym. 2012.)

Tutkimuksessa havaittiin, että virallisia tapoja opettajien ja toimintaterapeuttien yhteistyöhön ei käytetty jatkuvasti. Tapaamisia ei ollut sovittu virallisesti ja niitä oli vain erityistapauksissa. Esimerkiksi yhteistyö saattoi tapahtua vain viestien välityksellä, lähettämällä videoita oppilaasta suorittamassa jotain tehtävää tai juttelemalla oppilaasta tauolla. Vaikkakin tavat olivat epävirallisia, niin ne koet-tiin hyödyllisiksi oppilaan kannalta. Toimintaterapeutit kokivat, että yhteistyö opettajien kanssa sujui ja heidän oli mahdollista asettaa toimintaterapian ta-voitteet sekä arvioida oppilasta, milloin tahansa. Esteitä, joita yhteistyölle tutki-muksella löydettiin, olivat rajallinen aika ja tietämys. Opettajilla ollessa täydet opetusajat ja toimintaterapeuttien ollessa asettanut ajat oppilaiden terapialle, koitui kahden ammattiryhmän tapaaminen ja kommunikointi haastavaksi. Opettajat kokivat, että terapia ja opetus meni liian päällekkäin, jolloin aikaa ta-paamisille ei jäänyt. Tietämyksen osalta useampi opettaja koki, että he puhui-vat toimintaterapeuttien kanssa eri kieltä. Tämä johtui siitä, että toimintatera-puttien terminologia ei ole tuttu opettajille. Lisäksi opettajat mainitsivat, ettei heitä ole erityisesti koulutettu tunnistamaan oppilaita, jotka voisivat hyötyä toi-mintaterapiasta. He kokivat, että tarvitaan lisää yhteistyötä, jotta oppilaan haasteet voitaisiin paremmin tunnistaa. Molemmat sekä opettajat, että toimin-taterapeutit kokivat, että yhteistyölle tarvitaan enemmän aikaa. Opettajat koki-vat myös, että täydennyskoulutuksesta voisi olla hyötyä. Toinen tapa, joka tut-kimuksessa mainittiin, oli tarkistuslista, jonka toimintaterapeutti olisi tehnyt. (Hargreaves ym. 2012.) Kyselyn pohjalta ei voitu löytää vastauksia siihen, mil-laisena yhteistyö nähdään kokemuksen puutteen vuoksi. Kuitenkin kyselyn

vastausten perusteella opettajilla oli käsitys siitä, millaisessa yhteistyössä toimintaterapeutit voivat työskennellä opettajien, erityisopettajien, oppilashuollon eri ammattilaisten ja vanhempien kanssa.

Tutkimuksen haastattelun pohjalta nousi selväksi, että yhteistyöllä oikeasti on vaikutusta tunnistamaan ja käsittelemään oppilaiden oppimisvaikeuksia. (Hargreaves ym. 2012). Myös toisen aineistoon valitun tutkimuksen mukaan yhteistyö opetuksen ammattilaisten ja alaan liittyvien palveluiden tarjoajien välillä vaikuttaa positiivisesti oppilaiden oppimistuloksiin. (Cahill & Lopez-Reyna, 2013). Lisäksi huomattiin, että tehokkaan intervention saavuttamiseksi kouluympäristössä, vaadittiin hyvää ja onnistunutta yhteistyötä. Tehokkaalla kommunikoinnilla taas mahdollistetaan yhteistyö ja yhteisiä tavoitteita kohti kulkeminen. Tutkimuksessa päädyttiin tulokseen, että toimintaterapeutin tulee puhua heidän roolinsa puolesta ja luoda parempaa tietämystä heidän ammatistaan kouluympäristössä. Molempien ammattiryhmien tulee luoda enemmän tilaisuuksia kommunikoinnille ja vaihtoehtoisille tavoille kehittää kommunikointia. (Hargreaves ym. 2012.)

6.2 Opettajien ja toimintaterapeuttien asenteet toisiaan kohtaan

Hargreavesin ym. (2012) tutkimus opettajien ja toimintaterapeuttien yhteistyöstä normaaleissa yläkouluissa osoittaa, että molemmilla ammattilailla on erilaisia asenteita toisiaan kohtaan, niin positiivisia kuin negatiivisia. Tutkimus selvitti molempien ammattikuntien asenteita toisiaan kohtaan ja huomattiin, että suurimmaksi osaksi opettajat olivat joustavia toimintaterapeuttien työtä kohtaan. Kuitenkin osa opettajista tunsikin, että toimintaterapia vie oppilaan opetusajasta liikaa pois, jolloin toimintaterapiassa käynyt oppilas joutuu ottamaan muut kiinni opinnoissa. Suurin osa opettajista ajatteli toimintaterapian olevan ylimääräinen tukijärjestelmä, josta on hyötyä kaikille osapuolille. (Hargreaves ym. 2012.) Toisessa tutkimuksessa taas toimintaterapeutit kokivat, että heidät nähtiin vain joko käsin kirjoitusopettajina tai oppilaan ongelmien korjaajana. (Cahill & Lopez-Reyna, 2013). Kyselyn perusteella opettajien toiveissa/odotuksissa olisi, että toimintaterapialla voitaisiin vahvistaa oppilaan motorisia taitoja ja silmä-käsikoordinaatiota sekä pohdintaa siitä, miten toimintaterapeutti voisi olla erityisoppilaan tukena.

6.3 Opettajien käsitys toimintaterapeutin roolista

Sondayn, Andersonin, Flackin, Fisherin, Greenhoughin, Kendalin sekä Shadwellin (2012) tekemän tutkimuksen kohteena on Etelä-Afrikan koulu, jossa toimintaterapeuteilla on haasteita heidän roolinsa suhteen. Koulutuksessa toimintaterapeutti voi mahdollistaa haasteita omaavan oppilaan täyden osallisuuden sekä akateemisesti että sosiaalisesti. Toimintaterapeutit tarjoavat opetusta ja koulutusta siitä, miten mukautua luokkahuoneen ympäristöön, kuinka muokata opetustekniikoita ja kuinka päästä käsiksi apuvälineisiin. Tutkimuksen mukaan parhaassa tapauksessa toimintaterapeutin roolin tulisi keskittyä siihen, että opettaja voi parhaalla mahdollisella tavalla mahdollistaa kaikkien luokkalaisten tarpeet luokkahuoneessa. Tutkimuksessa mainitaan, että koulutoimintaterapeutin nykyinen ja potentiaalinen rooli tulee määritellä selvästi. Tuloksissa paljastui, että toimintaterapeuttien rooli on epäselvä. (Sonday ym. 2012.) Tämä sama vastaus nousi esiin kyselystä, jossa he vastasivat roolin olevan täysin tuntematon yläkoulun keskuudessa. Kyselyssä opettajilta hyvinä vinkkeinä roolin tunnetummaksi tuomisen suhteen olivat erilaiset toimintaterapeuttien vierailut kouluihin.

Helposti kouluhenkilökunta vain ajatteli toimintaterapian olevan sitä mitä ihmiset ajattelevat tai toivoisivat sen olevan. Tutkimuksessa päädyttiin siihen tulokseen, että toimintaterapeutin roolia tulee viedä vielä pidemmälle siten, ettei se ole vain yksilöterapiaa oppilaalle. Tämän yksilöterapian lisäksi toimintaterapeutin tulisi olla opettajien tukena sekä osallistua moniammatilliseen yhteistyöhön. Lisäksi tutkimuksessa mainittiin, että jopa itse toimintaterapeuteille saattaa oma rooli kouluympäristössä olla epäselvä. Hyvän ja onnistuneen yhteistyön kannalta tärkeää on kaikkien osapuolien yhteistyö ja verkostoituminen. (Sonday ym. 2012.) Myös sveitsiläisen tutkimuksen mukaan toimintaterapeutteja pitäisi saada paremmin integroitua moniammatillisiin tiimeihin kouluissa. Kuitenkin koulu on nuorille se paikka, jossa heillä on eniten tilaa osallisuudelle ja luovuudelle. Toimintaterapeuttien ajatellaan tutkimuksessa olevan hyvinvoinnin ammattilaisia ja sitten erikseen ovat koulutuksen ammattilaiset. Edelleen monissa Euroopan maissa fysio- ja toimintaterapeutit ovat palkattu terveystal-

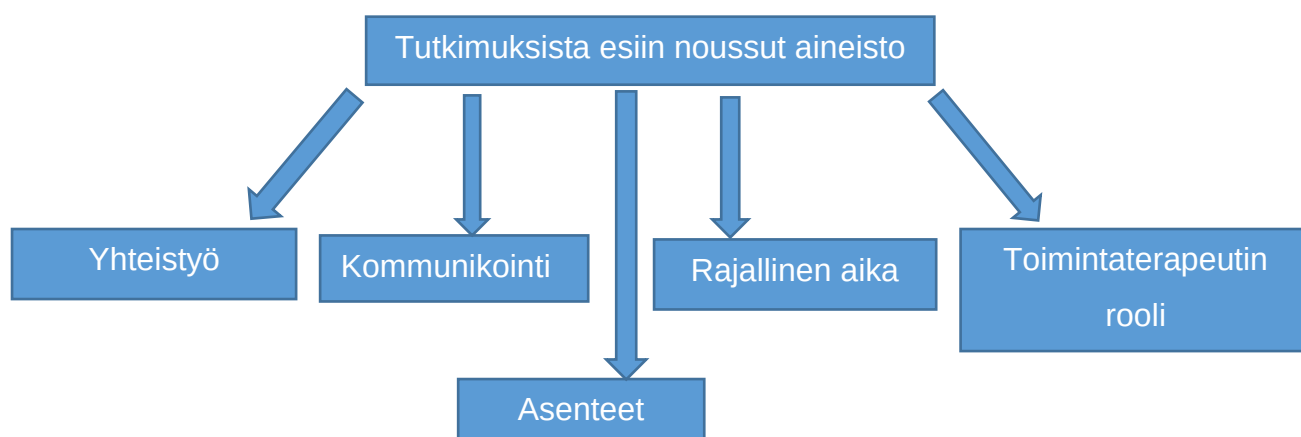
veluiden kautta kouluihin. Koulutoimintaterapeuttien integroitumista tutkimuksen mukaan tukisi opettajien palkkaaminen suoraan kouluun. (Echsel, Price, Josephsson, & Schulze, 2019.) Tämä sama havainto tehtiin myös Hargreaves ym. (2012) tutkimuksessa, jossa toimintaterapeutille kommunikointi ja tämän lähestyminen koettiin helpommaksi, mikäli toimintaterapeutti oli palkattu suoraan kouluun. Toimintaterapeutin ollessa palkattu yksityiseltä sektorilta, oli opettajien vaikeampi kokea terapeuttia kollegaksi. Myös kyselyn vastausten perusteella toimintaterapeuttien tulisi olla enemmän kiinteä osa koulun henkilökuntaa ja tehdä esim. vierailuja luokkiin ja vanhempainiltoihin. Kyselyssä mainitaan, että roolia voitaisiin tuoda tunnetummaksi sillä, että toimintaterapeutit olisivat samanlailla kiinteä osa koulutyöskentelyä kuin mitä muutkin kouluissa toimivat sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset, esim. terveydenhoitaja.

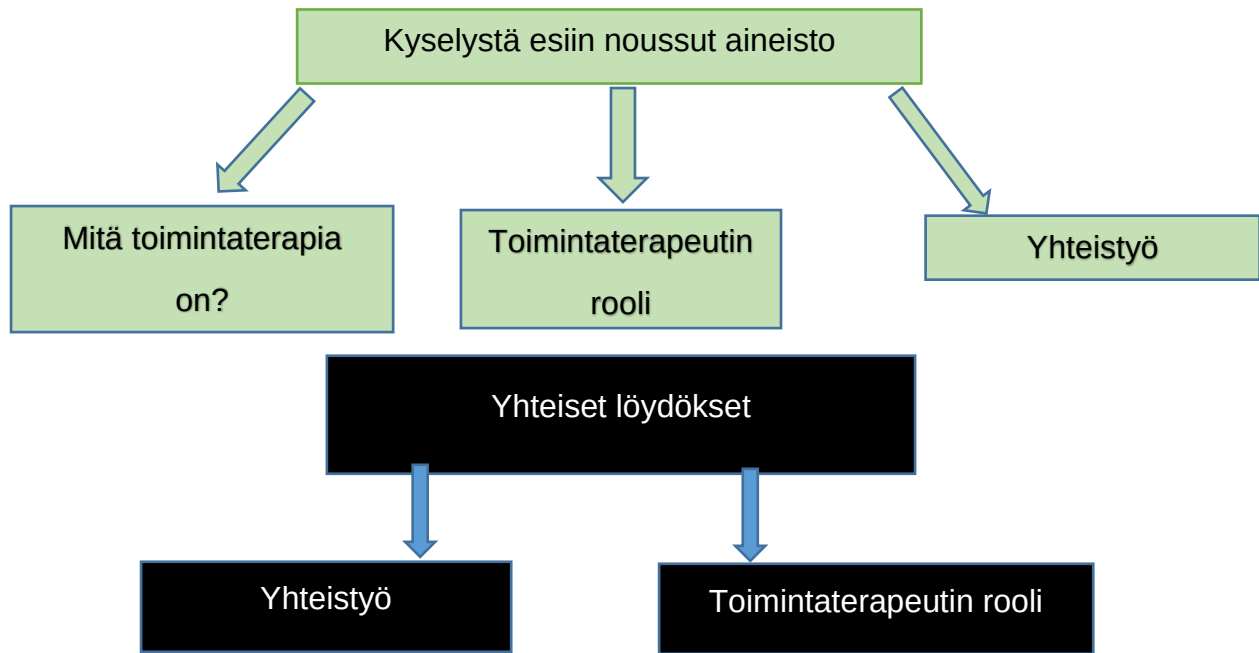
Cahill & Lopez-Reyna tutkimuksessa koulun henkilökunnalla ei ollut tietämystä toimintaterapiasta tai siitä mihin toimintaterapeutti voi kouluympäristössä vaikuttaa. Kouluhenkilökunnan näkemys siitä, mitä toimintaterapeutti voi tehdä, oli kovin kapea. Usein toimintaterapeutti nähtiin vain joko käsin kirjoitusopettajana tai oppilaan ongelman korjaajana. Lisäksi koettiin, että toimintaterapeutin olisi pitänyt korjata mitä ikinä oppilaassa oli vikana. Kuitenkaan toimintaterapeutit eivät kokeneet näin, että heidän tulisi ”korjata” oppilas tai päästä tämän rajoituksistaan eroon. Jotkut toimintaterapeuteista tunsivat, että heidät nähdään vain lisäkäsinä. Opettajat eivät tutkimuksen mukaan osanneet huomioida, missä ja milloin toimintaterapian asiantuntemusta voitaisiin hyödyntää. Jatkossa olisikin tärkeää, että toimintaterapeutit jatkaisivat roolinsa tuomista tunnetummaksi. Yksi opettajien ymmärrystä parantava ja helpottava tekijä voisi tutkimuksen mukaan olla tarkoituksenmukaisen sanaston käyttäminen, esim. AOTA = Occupational Therapy Practice Framework. Roolin pitäminen ja tuominen tunnetuksi kouluympäristössä ehkäisisi toimintaterapeuttien roolin syrjäytymistä. (Cahill & Lopez-Reyna, 2013.)

6.4 Yhteenveto tutkimustuloksista

Tutkimusten pohjalta voidaan todeta, että toimintaterapeutin rooli on epäselvä kouluhenkilökunnalle ja roolia tulisi tuoda tunnetummaksi tällä alueella. Nämä

nousivat esille myös opinnäytetyössä toteutetun kyselyn pohjalta, sillä opettajat eivät olleet täysin varmoja mitä toimintaterapeutit kouluissa tekevät. Kyselyn vastausten perusteella yläkoulun opettajilla on kuitenkin käsitys siitä, mitä toimintaterapia on. Enemmänkin pulmaa on siinä, että toimintaterapeutin rooli yläkoulun opettajien keskuudessa koetaan osittain tuntemattomaksi tai ei olla kuultu koulutoimintaterapeuteista lainkaan. Vastausten pohjalta toimintaterapeutin roolia ei yhdistetty sosiaalisten tai kognitiivisten taitojen harjoittamiseen. Kyselyn perusteella opettajat toivoisivat toimintaterapeutilta tukea muun muassa siihen kuinka opetuksen saisi sovellettua erityisoppilaalle sopivaksi, sekä apua motoristen haasteiden vahvistamiseen. Kyselyn vastausten perusteella opettajat nostivat esiin hyvän huomioon, jossa pohdittiin, että toimintaterapeutin roolia voisi tuoda tutummaksi esimerkiksi heidän vierailuillansa kouluihin, tiedon jakamisella tai osallistumisella vanhempainiltoihin. Tämä ehkäisisi toimintaterapian roolin syrjäytymistä kouluympäristössä. Tutkimukset osoittivat, että toimintaterapeuttien on oleellista tehdä myös itselleen selväksi mikä heidän oma roolinsa koulussa on. Tämän lisäksi yhteinen kieli opettajien ja toimintaterapeuttien välillä olisi tärkeää epäselvyyksien ja väärinymmärrysten välttämiseksi. Sekä kyselyyn, että tutkimuksiin pohjaten opettajien puolesta toimintaterapeutti voisi olla osa koulun henkilökuntaa ja toimia opettajien tukena. Kyselystä selvisi, että opettajat haluaisivat tukea motoristen- ja visumotoristen taitojen vahvistamiseen, sekä siihen kuinka soveltaa opetusta erityisoppilaille. Molempien aineistojen perusteella toimintaterapia nähtäisiin siis hyödylliseksi asiaksi kouluarjessa. Alla vielä kuvio 3, joka yhdistää sekä kirjallisuuskatsauksen, että kyselyn tärkeimmät löydökset.

Kuvio 3. Esille noussut aineisto tutkimuksista ja kyselystä.

7 Eettisyys ja luotettavuus

Vilkan (2007, 95) mukaan osallistujien anonymiteettia tulee suojata, jonka vuoksi kyselyssä ei kyselyyn osallistujilta tiedusteltu minkä aineen opettajina he toimivat. Opinnäytetyössä mainitaan yhteistyökumppanin nimi, joten aineenopettajat voisivat olla pienen paikkakunnan vuoksi tunnistettavissa. Tämän vuoksi opinnäytetyön tekijöiden tietoon tulleet osallistujien nimet pidetään salassa. Lisäksi opinnäytetyötä varten laadittiin tietosuojaseloste turvaamaan osallistujien anonymiteettia. Osallistuminen oli jokaiselle vapaaehtoista, joka hieman horjuttaa eettisyyttä. Ei pystytty täysin takaamaan vastataanko kyselyyn, jolloin tarvittavaa tietoa ei saataisi välttämättä riittävästi. Vapaaehtoisuudella haluttiin kuitenkin kunnioittaa ihmisen itsemääräämisoikeutta, joka puolestaan tukee eettisyyttä (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 25). Lisäksi kyselyn mukana lähetettiin saatekirje, josta opettajille selviää, miksi se toteutetaan ja tämän tiedon perusteella myös voi valita haluaako osallistua vai ei (Vilka 2007, 80). Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkimukseen osallistuminen on mahdollisimman vaivatonta. Sähköinen kysely tukee tätä eettisyysperiaatetta. Koska kyselylomake on itselaatima, se testattiin etukäteen

ennen sen lähettämistä luotettavuuden lisäämiseksi. Testauksen avulla saadaan tietoa kysymysten toimivuudesta sekä ymmärrettävyydestä. Tutkimukseen osallistujat saivat luettavaksi opinnäytetyön suunnitelman, jossa tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja sen toteuttaminen oli avattu tarkemmin. Näin jokainen kyselyyn vastaaja oli tietoinen siitä, miksi tutkimus toteutetaan. (Vilkkä 2007, 78-93.)

Teoriatietoa pyrittiin etsimään mahdollisimman tuoreista tutkimuksista ja artikkeleista, jonka lisäksi hyvää tieteellistä käytäntöä on noudatettu huolellisuudella ja rehellisyydellä (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 24). Teksti on pyritty kirjoittamaan siten, että jokaisen on mahdollista ymmärtää sitä, vaikka ammattialaa ei aikaisemmin tuntisi (Mts.31). Tulokset on ilmoitettu totuuden mukaisesti ilman opinnäytetyön tekijöiden omia ennakko-oletuksia (Mts. 21-26). Vilkkä (2007, 64) kirjoittaa että tutkimukseen osallistujilla tulee olla tietoa tutkittavasta aiheesta. Tähän liittyen kyselyn avulla opettajilta saatiin haluttua tietoa, joka oli luotettavaa ja tuoretta.

Tutkimuksesta saatua aineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti, eikä sitä ollut mahdollista lukea muiden kuin opinnäytetyöstä vastaavien. Tulosten tulkinassa ja pohdinnassa teksti on kirjoitettu siten, että siitä ei tule esille, ketkä kyselyyn ovat osallistuneet. Osallistuneiden nimet ovat ainoastaan yläkoulun rehtorin ja tutkimuksen tekijöiden tiedossa. Tutkimusluvat on selvitetty yhteistyökumppanin kanssa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Saadut tutkimustulokset säilytettiin projektin ajan sähköisesti salasanan takana. Aineisto tullaan hävittämään 14 vrk jälkeen opinnäytetyön hyväksymisestä. Aineistoa hävitettäessä tullaan varmistamaan, että aineisto ei ole vain poistettu/deletoitu tietokoneelta vaan myöskin lopullisesti tuhottu niin ettei sitä kukaan voi enää löytää ja käyttää. Mikäli tutkimuksen aikana saadaan luottamuksellista tietoa paperisena, tullaan se hävittämään Jamk:in tiloissa sijaitseviin lukittuihin tietosuojamateriaalin keräyslaatikoihin ja sitä ennen säilyttämään lukkojen takana. (Aineiston hävittäminen, oppariblogi, 2017.)

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen oli uusi ja opettavainen kokemus. Se opetti uudenlaisia työskentely- ja yhteistyötapoja. Lisäksi opinnäytetyöprosessi näytti raadollisuutensa ja joissain tilanteissa jopa pakotti keksimään uusia tapoja toimia. Tällainen oppimiskokemus syvensi ammatillista osaamista ja auttoi opinnäytetyön tekijöitä ajattelemaan entistä luovemmin.

Opinnäytetyön aikana selvisi, että toimintaterapeuttien ja opettajien yhteistyö yläkouluissa todellakin on epätavallista, vaikka kuitenkin samaan aikaan nuorten oppimisvaikeudet lisääntyvät ja nuoria lähetetään enemmän kuin koskaan erityisen tuen piiriin. Erityistä tukea tarvitsevilla nuorella voi olla esim. jokin somaattinen pitkäaikaissairaus, mielenterveys- ja päihdeongelmia, käyttäytymishäiriöitä, kiusaamista sekä haasteita neurologisessa kehityksessä. (Erityinen tuki, n.d.). Voidaan siis todeta tämän opinnäytetyön pohjalta, että toimintaterapeuteilla olisi paljon työsarkaa myös yläkouluissa. Kuitenkin toimintaterapeuttien tulisi itse tuoda ammattiaan tunnetummaksi. Lisäksi opinnäytetyötä tehdessä huomattiin, että tutkimusaineistoa löytyi vain ulkomailta. Tarkoittaen sitä ettei aihetta ole tutkittu vielä kotimaassa, ainakaan toimintaterapian näkökulmasta.

Opinnäytetyön viitekehykseksi valikoitui Aota Framework, koska sen avulla voidaan tarkastella henkilön arkea kaikista eri näkökulmista toimintaterapeuttisesta näkymästä. Tämä auttoi tuomaan opinnäytetyölle toimintaterapeuttisen taustan. Toimintaterapian pitäminen ajattelun taustalla oli välillä haastavaa, sillä opinnäytetyön tutkimus sijoittui sellaiseen kouluun, jossa toimintaterapeuttia ei ole. Aota Framework auttoi opinnäytetyön tekijöiden kertomaan nuorten arjesta toimintaterapeuttisesta näkökulmasta. Varmasti suurimmalle osalle on tuttua se, mitä yläkoululaisen arkeen kuuluu, mutta opinnäytetyössä on pyritty pitämään alakohtainen näkemys alusta loppuun saakka.

Jatkossa tätä aihetta tulisi vielä tutkia lisää toimintaterapeuttien ja opettajien yhteistyön lisäämiseksi yläkouluissa. Kuitenkin tutkimustiedon perustuessa

lähinnä vain alakouluihin, tarvittaisiin lisää tutkimusta juuri yläkouluista.

Jatkotutkimusideana voisikin olla haastattelun tekeminen yläkoulun opettajille.

Tai vaihtoehtoisesti toimintaterapeuttien haastattelu aiheeseen liittyen.

Molemmilla ammattiryhmillä olisi varmasti omat hyvät pointtinsa aiheeseen.

Lähteet

Aineiston hävittäminen, 2017. Oppariblogi. Viitattu 30.05.2019.
<https://blogit.jamk.fi/oppari/2017/11/21/aineiston-havittaminen/>

Cahill, S. M. & Lopez-Reyna, N. 2013. Expanding School-Based Problem-Solving Teams to Include Occupational Therapists. *Journal of Occupational Therapy, Schools, & Early Intervention*, 6:4, 314-325. Viitattu 20.10.2019.
https://www.researchgate.net/publication/271673235_Expanding_School-Based_Problem-Solving_Teams_to_Include_Occupational_Therapists

Cahill, S. M., McGuire, B., Krumdick, N. D. & Lee, M. M. 2014. National Survey of Occupational Therapy Practitioners' Involvement in Response to Intervention. Viitattu 20.05.2019.
<https://ajot.aota.org/article.aspx?articleid=1934891>

Case-Smith, J., Clifford O'Brien. 2015. *Occupational Therapy for Children and Adolescents*.

Christiansen, C. & Townsend, E. A. 2010. *Introduction to occupation: The art and science of living : new multidisciplinary perspectives for understanding human occupation as a central feature of individual experience and social organization*. 2nd ed. Upper Saddle River, N.J.: Pearson.

Echsel, A., Price, L., Josephsson, S. & Schulze, C. 2019. "Together on the Way": Occupational Therapy in Mainstream Education—A Narrative Study of Emerging Practice in Switzerland. Viitattu 20.10.2019.
<http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.jamk.fi:2048/ehost/detail/detail?vid=3&sid=b7d55656-0f6d-4009-9968-f1438111c4a1%40pdc-v-sessionmgr01&bdata=JnNpdGU9ZWWhvc3QtGl2ZQ%3d%3d#AN=136147542&db=rzh>

Erityinen tuki, n.d. Viitattu 04.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/opiskeluterveydenhuolto/erityinen-tuki>

Fisher, A. 2009. *Occupational Therapy Intervention Process Model*.

Grönlund, M. & Rintakumpu M. 2010. Viitattu 06.06.2019. Satunnaisesta vierailijasta koulun omaksi toimintaterapeutiksi - esitteen käyttö toimintaterapeuttien ja erityisluokanopettajien välisessä yhteistyössä.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/13327/Satunnaisesta%20vierailijasta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hargreaves, A. T. Nakhooda, R., Mottay, N. & Subramoney, S. 2012. The collaborative relationship between teachers and occupational therapists in junior primary mainstream schools. *South African Journal of Occupational Therapy*, 42, 7-10, 4. Viitattu 13.05.2019. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.jamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=21a86073-93d9-453f-ab5f-4bce0d562c47%40sessionmgr102>

Heikkilä, T. 2014. Webropol-kyselyt. Tilastollinen tutkimus. Viitattu 10.06.2019. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/6.WEBROPOL/Webropol-kysely.pdf>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita.

Itsensä kehittäminen, N.d. Viitattu 03.11.2019. <https://www.nuortenhyvinvointi-kertomus.fi/indikaattorit/itsensa-kehittaminen/harrastaminen>

Juhola, J., Matomäki, K. & Välimäki, J. (2012). Viitattu 06.06.2019. Jos meidän kouluss ois toimintaterapeutti – Toimintaterapeutin mahdollisuudet tukea oppilaan toimintaa Pohjan koulun arjessa. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50243/jos%20meir.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kiilakoski, T. 2012. Koulu nuoren näkemänä ja kokemana. Tilannekatsaus – marraskuu 2012. Viitattu 03.11.2019. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/144743_koulu_nuorten_nakemana_ja_kokemana_2.pdf

Kyselylomakkeen laatiminen, N.d. Viitattu 10.06.2019. <https://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Leinonen, 2018. Sisällönanalyysi. Viitattu 06.11.2019. <https://www.spo-ken.fi/sisallanalyysi/>

Mönkkönen, K., Kekoni, T. & Pehkonen, A. 2019. Moniammatillinen yhteistyö: Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. [Helsinki]: Gaudeamus.
Nurmi, J. E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. 2018. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä. Viitattu 15.07.2019.

Occupational Therapy in School Settings, N.d. Viitattu 22.05.2019. <https://www.aota.org/About-Occupational-Therapy/Professionals/CY/school-settings.aspx>

Occupational Therapy Practice Framework: Domain & Process. 3rd edition. 2014. Viitattu 07.06.2019. <https://pdfs.semanticscholar.org/f7bc/7b466c299301ede325ad8c938f950fd39a48.pdf>

Räsänen. N.d. Laadullinen tutkimus. Viitattu 03.11.2019.

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006. KvaliMOTV. Viitattu 25.10.2019. https://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html

Sonday, A., Anderson, K., Flack, C., Fisher, C., Greenhough, J., Kendal, R. & Shadwell, C. 2012. School-based Occupational Therapists: An exploration into their role in a Cape Metropole Full Service School. South African Journal of Occupational Therapy, 42, 2-6, 5. Viitattu 13.05.2019. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.jamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&sid=21a86073-93d9-453f-ab5f-4bce0d562c47%40sessionmgr102>

Toimintaterapia kouluissa on kannattavaa työtä, N.d. Viitattu 27.05.2019. <https://kuntoutusalanasiantuntijat.fi/403-2/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa. Viitattu 30.05.2019.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Unentarve ja unenpuutteen vaikutukset. Viitattu 03.11.2019.
<https://www.tervekoululainen.fi/ylakoulu/lepo-ja-uni/unen-tarve/>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Viitattu 03.11.2019.

Yläkoululainen ja kaverit, 2017, MLL. Viitattu 03.11.2019.
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/elamaa-kouluikaisen-kanssa/elamaa-ylakoululaisen-kanssa/ylakoululainen-ja-kaverit/>

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

Saatekirje
Jyväskylä x.x.2019

Arvoisa vastaanottaja

Opiskelemme Jyväskylän ammattikorkeakoulussa toimintaterapeutin tutkintoa. Olemme tekemässä opinnäytetyötä, jonka aiheena on yläkoulun opettajien tietämys toimintaterapeutin roolista kouluympäristössä. Yhteistyökumppanina toimii Kontiolahden yläkoulu. Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä opettajien tietämystä toimintaterapeutin työnkuvasta kouluissa.

Opinnäytetyössämme toteutetaan kyselytutkimus, johon teitä pyydetään osallistumaan. Osallistuminen on jokaiselle vapaaehtoista. Kyselyssä teitä pyydetään vastaamaan sähköiseen kyselylomakkeeseen. Lomakkeeseen vastaaminen vie teiltä noin 15 minuuttia.

Vastatut kyselylomakkeet käsitellään luottamuksellisesti, eikä niitä lue muut kuin opinnäytetyöstä vastaavat. Kysely täytetään anonymina, eli siinä ei tulla pyytämään henkilötietoja. Saatuja tutkimustuloksia tullaan säilyttämään luottamuksellisesti ja tulokset hävitetään 14 vrk kuluttua opinnäytetyön hyväksymisestä. Vastausaikaa osallistujilla on kaksi viikkoa.

Opinnäytetyön sisällön ohjaajana toimii Tanja Hilli-Harju Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Valmis opinnäytetyö julkaistaan osoitteeseen www.theseus.fi.

Ystävällisin Terveisin

Minna Huttunen ja Heidi Sevrjukova

Liite 2. Kysely

1. Mitä tiedätte tai oletatte toimintaterapian olevan?
2. Mitä tiedätte koulussa työskentelevän toimintaterapeutin roolista tai mitä oletatte sen olevan?
3. Miten opettajat tukevat nuorta vuorovaikutustaitojen (sosiaalisten) kehittämisessä, mikäli niissä ilmenee haasteita?
4. Miten opettajat tukevat nuorta kehon hallinnan (motoristen) taitojen kehittämisessä, mikäli niissä ilmenee haasteita?
5. Miten opettajat tukevat nuorta älyllisten (kognitiivisten) taitojen kehittämisessä, mikäli niissä ilmenee haasteita?
6. Koetteko koulussa työskentelevän toimintaterapeutin roolin jotenkin tuntemattomaksi yläkoulun keskuudessa?
7. Miten toimintaterapeutin roolia koulussa voitaisiin tuoda tunnetummaksi?
8. Onko teillä odotuksia ja/tai toiveita siitä, millaisiin asioihin toimintaterapeutilta toivotaan ratkaisuja?